

STEPHAN VANFLETEREN – Koppelkoppen - 11th November - 31st December 2022

'Stephan Vanfleteren portretteert ex-mijnwerkers in nieuwe expo: "De mensen maken Limburg mooi"

on October 28th 2022 on Het Belang Van Limburg

(https://m.hbvl.be/cnt/dmf20221021_94673613?

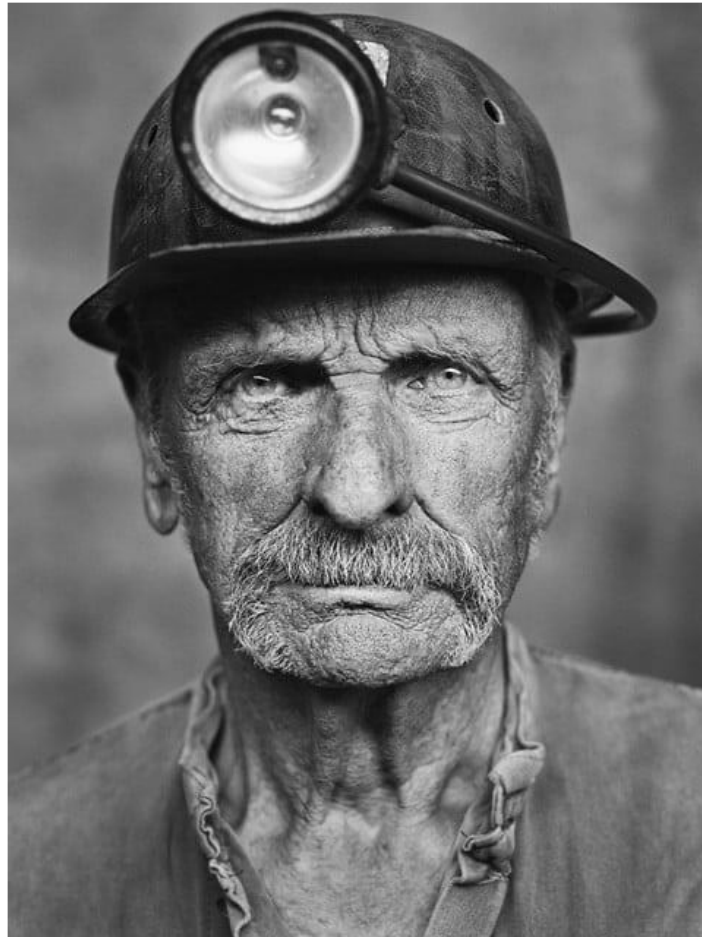

Matie Schreurs en Jef Lombardie. — © Stephan Vanfleteren

Stephan Vanfleteren portretteert ex-mijnwerkers in nieuwe expo: "De mensen maken Limburg mooi"

Zolder - Dertig jaar na de sluiting van de laatste mijn in Limburg, toont topfotograaf Stephan Vanfleteren 60 portretten van ex-mijnwerkers in de Luchtfabriek van Zolder. Zijn 'Koppelkoppen' zijn niet alleen van belang voor de gelijknamige expo nu, maar ook voor het nageslacht. "We mogen niet vergeten wie de mijnwerkers waren en wat ze hebben gedaan."

In 2020 lokte de expo 'Present' van Stephan Vanfleteren (Kortrijk, 1969) 146.328 bezoekers naar het Foto Museum in Antwerpen. Een record. Nooit eerder kwam zoveel volk naar een fotografie-expo kijken in België. Vanfleteren is vooral gekend om zijn indringende karakterkoppen in zwart en wit: beelden waarin je elk rimpeltje en andere sporen van het leven kan zien. Maar 'Present' toonde meer dan dat: de expo liet de evolutie van Vanfleteren zien. Hoe hij als persfotograaf voor dagblad De Morgen de gruwel in Rwanda vastlegde. Hoe hij verkleed als Elvis samen met een collega door de VS lifte. Hoe hij dode dieren in kleur fotografeerde in de reeks 'Nature Morte'.

Karel Debacker. — © Stephan Vanfleteren

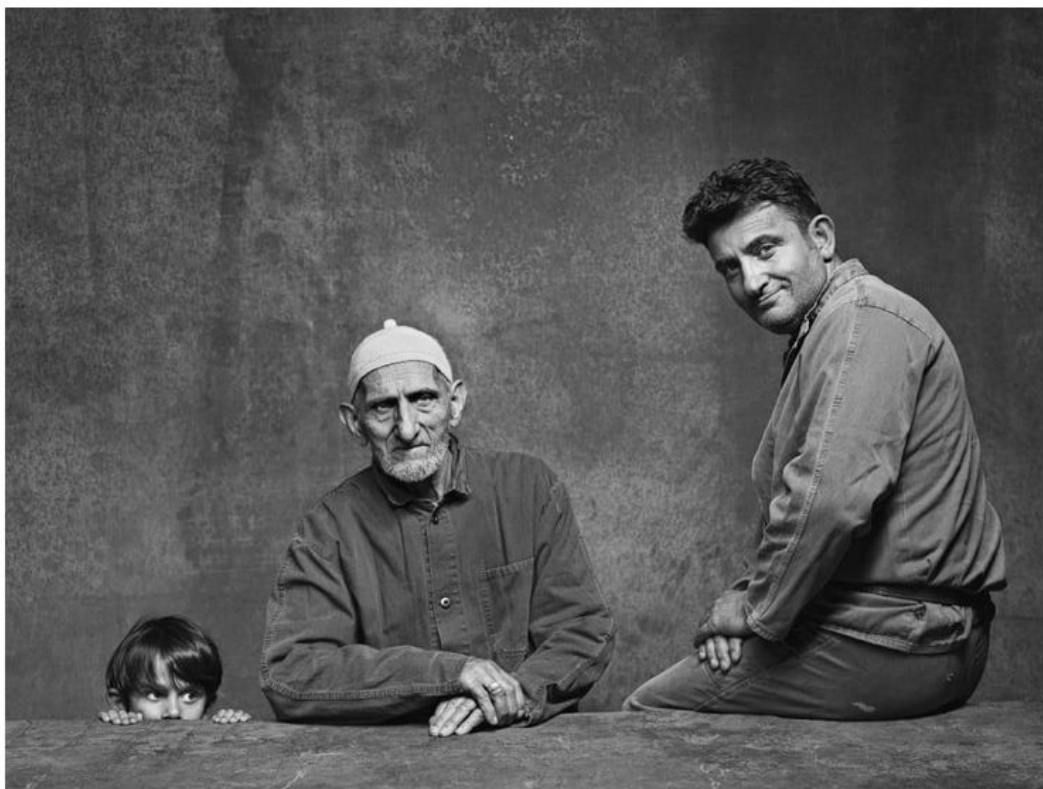
Naar aanleiding van de sluiting van de mijn van Zolder, dit jaar 30 jaar geleden, kreeg hij de vraag vanuit CC Muze in Heusden-Zolder om ex-mijnwerkers te fotograferen. Met 'Kompelkoppen' keert hij met een grote expo terug naar Limburg, een provincie waar hij nochtans anders niet zo snel zijn fototoestel bovenhaalt. Hij moet al grinniken als we tegenover hem zitten in café Le Cirio in hartje Brussel, want hij weet welke quote eraan zit te komen.

Met name deze: 'In mijn boek *Belgium* staat maar één foto uit Limburg. Het is me daar te eenvormig, te vlak, te saai.' Begin het maar uit te leggen.

(lacht) "Het klopt dat in mijn boek maar één beeld van Limburg staat. Ik weet het niet, maar als ik door Limburg rij, dan weet ik soms niet goed wat te fotograferen. Het schuurt me soms niet genoeg, snap je wat ik bedoel? Ik ervaar een ander gevoel in de Westhoek, waar de geschiedenis uit de grond lijkt te dampen."

Wat staat er op die ene Limburgse foto in 'Belgium'?

"De Chaussee d'Amour! *(lacht)* Een straat met hoerenkoten. Serieus: ik heb niks tegen de Limburgers *hé*. Als ik vroeger als persfotograaf in West-Vlaanderen een beeld moest gaan nemen ergens op het platteland, kreeg ik meteen de boeren over me heen. Achterdochtige mensen, die op me begonnen te schelden en wilden weten wat ik daar wel niet aan het doen was. Het verschil met mijn ontmoetingen met Limburgse mensen is groot. Ik moest voor De Morgen vaak een opdracht doen in jullie provincie en iedereen was telkens vriendelijk tegen me. Iedereen liet me gewoon doen, en aan het eind, als de foto's gemaakt waren, vroegen ze me: 'dat was voor *Het Belang* zeker?' *(lacht)*. Nee, de mensen in Limburg zijn goede, lieve mensen en het zijn voor mij ook net die mensen die Limburg zo mooi maken."

Sandretin Kocak (midden), Şelahattin Kocak en Noah. — © Stephan Vanfleteren

Waren de mijnen een ver-van-je-bedshow?

"Ik herinner me nog goed dat ik vroeger de mijnen in Limburg heb bezocht. Ik was een jaar of 17, 18 denk ik. We zijn toen ook naar beneden afgedaald. Eerst met de lift en daarna ging de rondleiding verder in een wagonnetje. In dat wagonnetje ben ik op een bepaald moment op de terugweg in slaap gevallen. Toen ik wakker werd, wist ik even niet waar ik was, of wat er aan de hand was. Is dit een droom? Die omgeving is ook zo vreemd: enkel het lichtschijnsel van de lamp op je helm in die intense duisternis. Je voelt er de warmte... De mijnen, die ijzeren reuzen in het landschap, hebben mij dus wél altijd gefascineerd."

Vincenzo Petrelli. — © Stephan Vanfleteren

"Ik ben opgegroeid tussen de duinen, de polders en de zee. In de zomer zag ik soms jongeren op vakantie komen in onze streken. Jongeren die er anders uitzagen, die een getaande huid hadden. Het waren kinderen van mijnwerkers uit het Pays De Charleroi. Ik kende dat niet: migratiekinderen, gastarbeiders... Dat was iets totaal onbekend voor iemand die in West-Vlaanderen opgroeide. Ik heb altijd wel wat spijt gevoeld dat ik op jonge leeftijd nooit een reportage heb gemaakt van mijnwerkers aan het werk. Hopelijk is deze reeks verstilde portretten de best mogelijke troost. Want deze reeks gaat voor mij ook over herinnering en over het documenteren van een belangrijk hoofdstuk in onze geschiedenis. Binnen vijftig of honderd jaar weet misschien niemand nog wat een mijnwerker precies was of deed. Een stukje steenkool zegt onze kleinkinderen misschien niets meer. Ik vind het belangrijk dat er dan nog beelden bestaan die ons niet laten vergeten wat de mijnwerkers hebben gedaan en wie ze waren. Dat is veel belangrijker voor mij dan roem of dat een foto van mij als kunst wordt gezien."

Johan Kovacs. — © Stephan Vanfleteren

De titel van je expo is 'Kompelkoppen'. Maar je ziet niet alleen hoofden, er zit veel variatie in de beelden.

"De titel is inderdaad misschien een beetje misleidend. Bij elke foto is het zoeken: wat wil ik tonen? Soms zoom ik wat in, soms pak ik wat meer afstand. Soms staat iemand voluit op de foto, een andere keer probeer ik de hechte vriendschap van mijnwerkers te tonen, of verschillende generaties. Ik heb ook een hand gefotografeerd van een man die een vinger was kwijtgeraakt in de put, een van mijn favoriete beelden uit de reeks."

Ahmet Bouhill — © Stephan Vanfleteren

Hebben ex-mijnwerkers iets dat anderen niet hebben?

"Uiteindelijk zijn we allemaal mensen, ook of je nu beroemd bent of niet. Ik zie misschien wel wat overeenkomsten tussen mijnwerkers en vissers, of jonge soldaten die aan het front vochten in WO I en WO II. Je zit in een groep die op elkaar is aangewezen. Een groep mensen die alleen maar elkaar kan helpen als er iets mis gaat. Je mag ook niet vergeten dat de mensen die ik gefotografeerd heb, ondertussen al 30 jaar niet meer in de mijn werken. Het zijn geen mijnwerkers meer. Om toch een link te hebben met hun verleden, vroeg ik aan de mensen die zich hadden aangeboden om iets mee te nemen van toen. Een voorwerp, kleding... De transformatie die daarbij soms gebeurde, was wonderbaarlijk. Je ziet iemand arriveren in een short, maar als die persoon dan zijn mijnwerkerskostuum van 30 jaar geleden aantrok, stond er plots een heel ander iemand voor je. Soms was het grappig, omdat het buikje ondertussen wat dikker was geworden. Soms was het heel emotioneel. Er was een oude man die in tranen uitbarstte nadat hij zich had omgekleed. We stonden er allemaal verbaasd naar te kijken. Ikzelf, de mensen van De Muze, de tolk die uit het Turks vertaalde, mijn vrouw die erbij was..."

Heb je afgedrukt?

"Ja, ik heb een reeks foto's die de omwenteling tonen van plezier naar intens verdriet. Die beelden na elkaar bekijken... Dat is heftig. Ik heb er één beeld uitgekozen dat denk ik zijn intens verdriet het beste heeft gecapteerd."

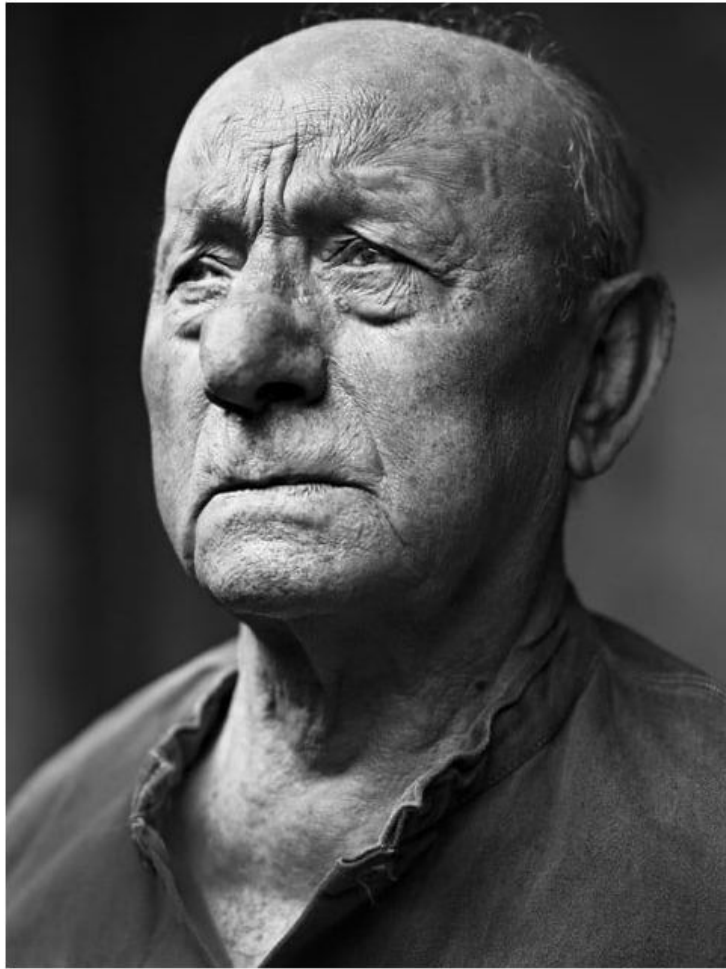
Francois Bervoets. — © Stephan Vanfleteren

Hoe ging je te werk? Was er eerst een gesprek met de mensen die naar je studio in Heusden-Zolder kwamen?

"Nee, daarvoor waren het te veel mensen. Ik heb een selectie gemaakt, er verschijnen 60 foto's in de expo. Daarbij komt ook een soundscape en een video. Het was dus best een grote productie. Het probleem is dat als je met een mijnwerker begint te praten, je aan de gang blijft. (*lacht*) Je voelt dat ze trots zijn op hun oude job. Soms heb ik moeten zeggen: sorry, maar de volgende mijnwerker zit buiten te wachten."

We leven in een cultuur die overstelpt wordt door beelden. Iedereen neemt foto's met zijn smartphone. Hoe kijk je daar als professioneel fotograaf tegenaan?

"Dat maakt het nog belangrijker om te proberen een verschil te maken. Mooie beelden zijn er in overvloed en iedereen kan mooie beelden maken. Maar is een mooi beeld ook een goed beeld? Daar komt het op neer: ik wil goede foto's maken. Als ik fotografie met een andere kunst moet vergelijken, denk ik dat beeldhouwen nog het meest in de buurt komt. Je moet je onderwerp aftasten. Hoe geeft iemand zich voor de lens? Is de blik net boven me gericht, of kijkt iemand recht in je toestel? Dat zijn werelden van verschil."

Genaro Falanga. — © Stephan Vanfleteren

Een van je meest beroemde foto's is die van een oud koppel aan de basiliek van Koekelberg. Je drukt net af op het moment dat de rok van de vrouw omhoog vliegt. In hoeverre speelt geluk een rol?

"Vergeleken met het werk dat een mijnwerker deed, ben ik maar een toerist. Maar als je interessante foto's wil maken, moet je soms meer dan eens terugkeren naar een plek: het licht moet juist zitten, het weer moet meewillen... Je moet zoeken naar de plek waar de beste cadrage zich aandient... Je moet kortom moeite doen en werken om een goed beeld te maken. Als fotograaf moet je geluk soms ook afdwingen. Of toch proberen. Het is zoals Arno zei: 'Als het geluk op de deur klopt, moet je opstaan en de deur open doen! Je mag dus niet in je zetel blijven zitten.'"

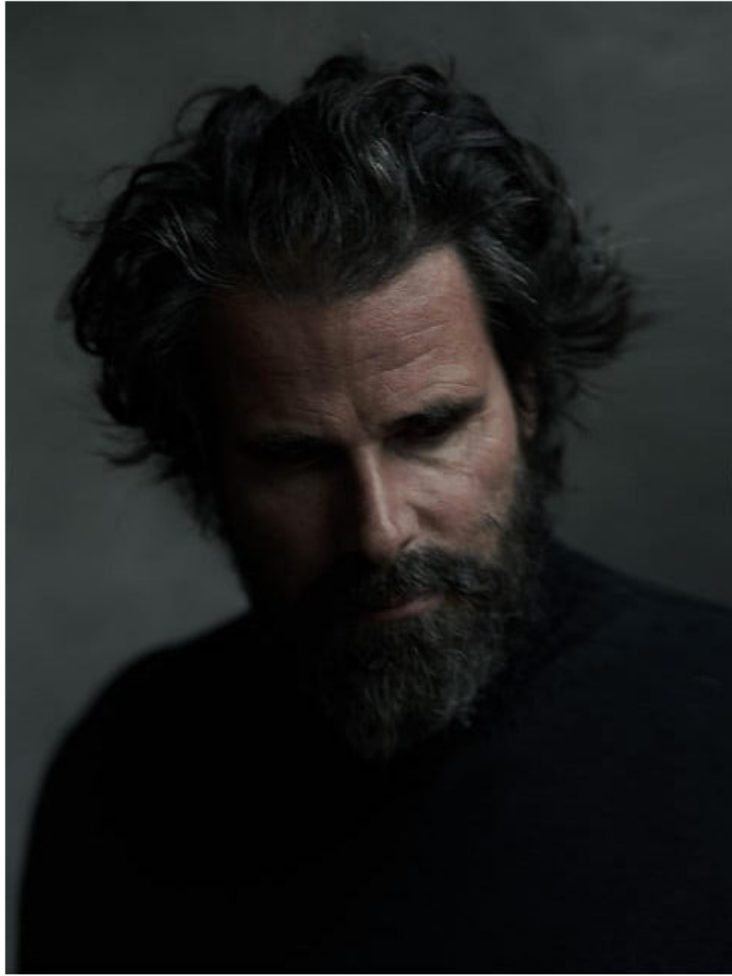

Lucien Habex en Jean Vandereecken. — © Stephan Vanfleteren

Je hebt veel gezien dankzij je job en veel mensen ontmoet. Maar daar waren ook afschuwelijke zaken bij. Zoals de genocide in Rwanda waar je als jonge fotograaf naar toe trok.

"Ik heb daar verschrikkelijke dingen gezien. Ik herinner me de geur nog en als ik er aan terugdenk, ben ik daar weer. Maar ik heb dat negatieve in iets positiefs kunnen omzetten denk ik. In een streven om van mijn leven iets positiefs en relevants te maken door nog betere foto's proberen te maken. Als je mijn beelden ziet, denk je misschien: 'Die Vanfleteren is een donkere, melancholische mens'. Die mens bestaat wel degelijk, maar het is dankzij het maken van mijn beelden, dat ik een ventieltje kan openzetten waardoor die donkere kant van me ruimte krijgt om te ontsnappen. Ik kan die donkere kant in mijn beelden stoppen, zodat ik daarnaast van het leven kan genieten en ook eens lekker onnozel kan doen. Trouwens, zaten die mijnwerkers ook niet in het donker? En naast het hard werk was er ook tijd voor kameraadschap en plezier daar beneden in het duister."

'Kompelkoppen' - Stephan Vanfleteren en Stef Van Alsenoy, van 1/11 t.e.m. 31/12, ZLDR Luchtfabriek (CC Muze) Heusden-Zolder. Tickets: 10 euro. Info: www.mijn-kracht.weebly.com en www.stephanvanfleteren.com

Stephan Vanfleteren. — © Stephan Vanfleteren